

't Hupke

Nr. 145 Zomer 2011

In dit nummer

- Nieuw bestuur
- Golfbanen vogeltelling
- Stadsvogels
- Oeverzwaluwen telling
- De Trippelenberg
- In gesprek met Ineke van den Elshout
- De werkgroep roofvogels
- Bijzondere waarneming, roestende ransuilen

**Dit is uitgave nr. 145. Jaargang 42
Oplage 275 stuks.**

't Hupke is een uitgave van de West Brabantse Vogelwerkgroep en wordt 4x per jaar toegezonden aan onze leden.

Bestuur

Klaas Pruikisma, (voorzitter a.i.)
Peter Melissen, (vicevoorzitter a.i.)
Eric van Damme, (secretaris)
Coen ter Kuile, (penningmeester)
Willem Veenhuizen, (biosecr.)
Ellie Pruikisma, (PR & communicatie.)

Redactie

Martin van Leest
Jan Benoist
p/a Gaffelstraat 52
4835 AP Breda
redactie@westbrabantsewvg.nl

Vaste medewerkers

Raymond van Breemen
Henriëtte Huijgens
Piet van Iersel
Hans van der Sanden
Willem Veenhuizen
Harry van Vugt

Overname artikelen

Niets uit deze uitgave mag zonder schriftelijke toestemming van de redactie worden overgenomen.

Wijze van aanleveren

Kopij per email aanleveren als Word bestand zonder opmaak. Grafieken en tabellen en foto's apart aanleveren per email

Website

Aanvullende informatie van artikelen en activiteiten van onze vereniging vindt u op onze website.
www.westbrabantsewvg.nl

Webmaster

Vacant

Volgend Hupke

Verzenddatum 1 december
Aanleveren kopij tot 1 november

Foto omslag

Witte kwikstaart
Foto: Jan Benoist

Foto's achterzijde

Martin van Leest

Op 12 april jl. heeft het bestuur voor de eerste keer vergaderd in de nieuwe samenstelling. Daarvoor waren we al een keer bij elkaar geweest in een informele setting. Dit om elkaar beter te leren kennen, maar vooral ook om te inventariseren voor welke opdrachten we de komende periode staan.

We realiseren ons dat we een bestuur zijn van en voor de leden van de West-Brabantse Vogelwerkgroep. Dit zal zich in de periode die voor ons ligt onder meer uiten in de manier waarop we het beleidsplan van de vereniging vorm willen gaan geven. Wij vinden dat het een plan moet zijn waar de leden zich in herkennen. In een volgend bericht zullen wij jullie informeren over de manier waarop we de inbreng van jullie willen organiseren.

Er wordt ook gewerkt aan een vereenvoudiging van allerlei administratieve processen. Jullie zullen daar als lid niet zoveel van merken, maar de werklust van de bestuursleden wordt evenwichtiger verdeeld en de taken worden daar uitgevoerd waar ze thuishoren. Ter illustratie: de ledenadministratie is inmiddels bij de secretaris (Eric) ondergebracht en de penningmeester (Coen) is de schatbewaarder. Ellie verzorgt de PR & communicatie en geeft leiding aan de werkgroep die de nieuwe website bouwt. Willem blijft zich onverminderd inzetten als biologisch secretaris en coördinator van de werkgroepen. Peter en Klaas hebben de rollen grofweg zodanig verdeeld, dat Peter zich richt op de externe contacten en de focus van Klaas ligt op de organisatie van de vereniging en het bestuur.

We hopen en verwachten dat na een periode van onrust in de vereniging ook voor de Vogelwerkgroep de lente kan beginnen. Het bestuur heeft in de achter liggende periode afscheid genomen van Piet Verboom, die zich een groot aantal jaren met veel enthousiasme en vakmanschap heeft ingezet voor de website, de financiën en wat dies meer zij. Eigenlijk te veel om op te noemen. Ook Jan Sauer heeft als bestuurslid, na een onrustige periode, zijn functie neergelegd. Piet van Iersel heeft na zes jaar het voorzitterschap overgedragen. Tijdens de laatste ALV hebben we op passende wijze afscheid van hem genomen.

Het nieuwe bestuur is, vol enthousiasme en met haalbare ambities, van start gegaan. Wat ons betreft wordt het óók een mooie zomer.

Namens het bestuur van de WBVwv,

Klaas Pruikisma
voorzitter a.i.

Peter Melissen
vicevoorzitter a.i.

Tijdens de ledenvergadering van 17 maart 2011 zijn de leden akkoord gegaan met de benoeming van Eric van Damme tot secretaris en met de benoeming van Klaas Pruiksma en Peter Melissen tot voorzitter. Klaas en Peter vervullen in duo het voorzitterschap ad interim voor een jaar. Binnen dit jaar hopen ze een geschikte voorzitter te vinden. Dit betekent dat we voor 2011 over een voltallig bestuur kunnen beschikken.

Eric en Klaas zijn weinig bekend binnen de vereniging. Ze stellen zich daarom hier voor.

Klaas Pruiksma

Geboren op 16 oktober 1956 in Sneek. Groeide op in Hillegom en bracht zijn middelbare schooltijd door in Haarlem. Studeerde onder andere in Den Haag en Breda. Is gehuwd met Ellie.

Samen hebben ze twee kinderen. Sinds 1988 is hij werkzaam in het voortgezet onderwijs (nooit voor de klas gestaan) in verschillende functies. De laatste jaren als directeur Beheer & organisatie bij een scholengroep in Waalwijk en omstreken.

Klaas is via Ellie betrokken geraakt bij het werk van de Vogelwerkgroep en samen lopen ze in de weekenden en mooie zomeravonden heel wat kilometerjes door de mooie natuurgebieden die Breda en omgeving rijk zijn. Toen de Vogelwerkgroep zonder voorzitter dreigde te raken door het vertrek van Piet van Iersel bood hij aan om het voorzitterschap met Peter Melissen (vicevoorzitter a.i.) te delen en deze taak voor een periode van één jaar op zich te nemen. Naast de normale bestuurstaken gaat dit duo op zoek naar een duurzame invulling van het voorzitterschap.

Eric van Damme

Geboren in 1949 in Koewacht, een dorpje in Zeeuws Vlaanderen. Vader van twee dochters en opa van vijf kleinkinderen.

Zijn opleiding is personeel en organisatie.

Werkzaam geweest als hoofd Personeelszaken in de welzijnssector. Heeft de laatste jaren een eigen bedrijfje, gericht op advies, coaching en begeleiding van veranderingsprocessen.

Hij is al diverse jaren lid van de Vogelwerkgroep en was daarvoor lid van het IVN Mark en Donge. Bij het IVN heeft hij diverse cursussen gevolgd waaronder de gidsencursus. Hij was actief als natuurgids en bij Staatsbosbeheer als Baroniegids. Bij de Vogelwerkgroep volgde hij de vogelcursus voor gevorderden. Kortom de natuur is zijn passie. Hij vond dat de tijd was aangebroken om actief lid te worden en met plezier neemt hij het secretariaat voor zijn rekening. Daarnaast hoopt hij nog veel te leren over de natuur en in het bijzonder over onze vogels.

Het adres van de West-Brabantse Vogelwerkgroep (secretariaat) is vanaf maart 2011:

Keiweg 77

4902 PC Oosterhout

06-13216442

secretaris@westbrabantsevwg.nl

Eric van Damme

Regelneven

Er hoeft in Nederland maar iets, hoe onbelangrijk ook, te gebeuren of er moeten maatregelen, voorschriften, commissies of nieuwe wetgeving komen.

Nee zeggen kan niet; dat zou te passief zijn. De Tweede Kamerleden verdringen zich voor de camera's om maatregelen te eisen.

Een voorbeeld: volgens het Bouwbesluit I en M (voorheen VROM) moeten alle daken muisdicht zijn; niet dat er muizen onder de dakpannen zitten, maar dat weet de slimme ambtenaar die deze maatregel bedacht natuurlijk niet. Het gevolg is dat er geen Huismussen, Spreeuwen en Gierzwaluwen meer onder de pannen kunnen broeden.

En dan is er "Ruimte voor het water". De rivieren worden verbreed zodat er meer water opgevangen kan worden zonder dat het water te veel stijgt. Er zijn overlooppolders, en bij ons in Breda bergboezems, ingericht om overstroming te voorkomen.

Maar nu heeft een ambtenaar bedacht dat daar geen bomen mogen groeien; die zouden het water tegenhouden.

Ons ideaalbeeld van oibossen langs de rivieren is daarmee naar de knoppen: de Zwarte Ooievaar kunnen wij wel vergeten.

Nu weet ik niet hoe lang het duurt voor het water bovenstrooms een boom aan de achterkant benedenstrooms bereikt, waarschijnlijk nog geen seconde. Natuurbeherende organisaties moeten nu constant alle bomen verwijderen, een kostenpost die moeilijk op te brengen is; zeker nu er radicaal op de budgetten wordt gekort.

Zelfs in overloopgebieden waar het water niet doorstroomt maar in- en uitstroomt, moeten bomen gekapt worden zoals in de Aakvlaai.

De pers speelt ook een grote rol in de gekte. Als er geen nieuws is, wordt er wat bedacht. Er zijn op 200 kilometer van de Nederlandse grens in Duitsland wolven gezien. Gelijk wordt er een microfoon onder de neus van Tweede Kamerleden gehouden met de vraag wat er moet gebeuren als de wolven Nederland bereiken. Het jagende Kamerlid Mormel ziet de herten die hij graag wil afschieten al opgevreten worden door wolven; dat mag natuurlijk niet gebeuren. Wolven zijn veel te gevaarlijke dieren, de minister moet maatregelen nemen!

De Oostvaardersplassen leveren ook stof voor discussie. Een ecooloog vindt terecht dat koeien, paarden en herten zich daar zelf moeten redden: geen ingrepen! Maar dan gaan er in de winter wat dieren dood. Velen zonder verstand van ecologisch evenwicht beginnen moord en brand te roepen. Onze geachte staatssecretaris van Natuur eist nu van Staatsbosbeheer gehoorzaamheid. Hij gelooft in het ideaalbeeld van dieren houden: de bioindustrie.

Hoe overgeorganiseerd wij zijn, bewijst ook de brand op het industrieterrein Moerdijk: die wordt door veertien verschillende instanties onderzocht; de belastingbetaler draait op voor de kosten.

Biemeus

Ledenadministratie

Zo nu en dan is het nodig om de gegevens van ons ledenbestand te controleren en zo nodig aan te passen. Zo'n moment is aangebroken en wij vragen daarom jullie medewerking voor het volgende.

Wij willen graag van u weten of u in 2009, 2010, of onlangs nog van mailadres bent veranderd.

Is dit het geval laat het onze secretaris weten, zodat wij uw gegevens kunnen up-daten.

Bij voorkeur mailen naar: secretaris@westbrabantsevvgw.nl

Schriftelijk mag ook:

secretaris West Brabantse Vogelwerkgroep

Eric van Damme

Keiweg 77

4902 PC Oosterhout

06 13216442

0162 453563

Alvast bedankt voor uw medewerking!

Het bestuur

Rooskendonk leeggelopen.....

Bijna was het zo ver. Vandaar de alarmberichten van de Rooskendonkers (Cees en Harry Janssen, Eric Corssmit en Ger Duijf) die daar elke zaterdagmorgen tellen. Dankzij hun inspanningen was het al zes jaar gelukt om het waterpeil in deze polder aan de Mark (en pal naast de HSL) via Staatsbosbeheer en het waterschap Brabantse Delta omhoog te krijgen. Rooskendonk is daardoor een van onze vogelrijkste gebieden geworden. Wat een beetje plas-dras al niet doet! Maar nu liep Rooskendonk leeg en stond vlak voor het broedseizoen de polder bijna droog. Precies toen Grutto's en Kieviten er aankwamen.

Toen signalen aan Staatsbosbeheer geen direct effect hadden is rechtstreeks contact opgenomen met het waterschap. Dat sloeg direct alarm en stuurden zijn medewerkers het veld in. De oorzaak was snel gevonden; de accu die voor de telemetrische afstandsbediening zorgde was defect. Na vervanging hiervan werd er weer water het Rooskendonk ingepompt en kwam de waterstand weer op het gewenste (natuur)peil. De terugkerende en baltsende Grutto's, Tureluurs en Kluten konden gaan nestelen, wat ze inmiddels ook doen.

Het waterschap Brabantse Delta gaf nog aan om bij bijzonderheden altijd rechtstreeks hun mobiele meldpunt te bellen: 06 52 39 80 94., vierentwintig uur per dag en zeven dagen per week bereikbaar. Weer wat geleerd, nu maar hopen dat het niet nodig is!

Joop van Riet

Laat die website maar zitten!

Je hebt je opgegeven om iets voor de nieuwe website te gaan doen. Daar hoort ook af en toe vergaderen bij. Zo waren Ellie en ik onderweg van het zuiden van Breda naar het noordelijkste puntje in de Haagse Beemden waar Kees woont. Wat is Breda dan groot! We draaiden op een mooie maandagavond net vanaf de noordelijke rondweg rechtsaf de Westerhagelaan in toen Ellie riep: "Oh, wat prachtig, kijk eens daar rechts!". Als vogelaar wil je dan onmiddellijk de

berm in, stoppen en kijken naar die bijzondere vogel. Maar uit ervaring weet je dat dat niet verstandig is. Dus begon Ellie enthousiast te vertellen wat ze gezien had: "Daar rechts in de bosjes zag ik een ree met een mooi gewei, dus een reebok, met daarnaast op een paal een roofvogel". Ondanks dat Ellie voorzitter is van de websitegroep stonden we op het punt om de vergadering te laten zitten, om te keren en eens goed te gaan kijken.

Maar helaas kreeg ons plichtsbesef de overhand. Wel kregen we door dat die waarneming de "Kamertjes" betrof. Dit gebiedje is al jaren in beheer bij de gelijknamige werkgroep van de West-Brabantse Vogelwerkgroep. Mooi succes dus. Daarom heb ik direct Jan Benoist als "baas" van de Kamertjesploeg gebeld. Kon hij meegenieten, ook omdat dit een stukje kopij voor 't Hupke oplevert. Daar is hij als redacteur ook altijd blij mee. We hebben als websitegroep nog goed vergaderd ook. Het resultaat is hopelijk binnenkort te zien.

Joop van Riet

Overleg Stulemeijerputten

Inleiding

De Stulemeijerput (5,5 hectare) is verkocht aan de firma Rasenberg, die het terrein heeft ingericht. Dit heeft geleid tot verlies van de aanwezige putten en ernstige achteruitgang van de houtwal langs de Bethlehemloop. Inmiddels zijn ontwikkelaars en Essent Warmte geïnteresseerd in het energieconcept Emerput als koelmachine voor gebouwen. Bij de promotie- en acquisitie-aanpak van de gemeente Breda wordt ingezet op verbetering van het vestigingsklimaat. Dit gebeurt door het verbeteren van de ontsluiting en het inzetten op duurzame energie. Nieuwe en bestaande bedrijven worden gestimuleerd dit zelf uit te dragen. Zo werd in 2010 een klankbordgroep voor de Stulemeijerputten bijeengeroepen. Deze bestaat uit de verschillende belanghebbenden, waarbij de West-Brabantse Vogelwerkgroep en het waterschap Brabantse Delta aanschuiven. De klankbordgroep heeft inmiddels een aantal keren vergaderd en daarbij is vooral de afwikkeling van het verkeer besproken.

Voortgang

Als je nu (april 2011) bij de putten gaat kijken zie je de kaalslag als gevolg van het kappen van de houtwal en kun je ook zien dat de firma Rasenberg de putten heeft gedempt. Op de laatste vergadering is de houtkap langs de Backer en Ruebweg besproken. Afgesproken is dat er een overleg georganiseerd wordt tussen het hoofd Buitenuimte, de wethouder, Jeroen Stoutjesdijk en de directie van Rasenberg. Ik heb tijdens die vergadering aangegeven dat de Vogelwerkgroep zeer ontsteld was, te meer omdat we in deze klankbordgroep al diverse keren opgemerkt hadden dat de bestaande Ecologische Verbindingszone een belangrijk element is tussen de rivier de Mark en de Emerput. Evenals bij de Bethlehemloop is hier diverse keren bij stilgestaan en is het belang ervan aangegeven.

De gemeente heeft ons naar aanleiding van de klacht laten weten de volgende stappen te zetten na het stilleggen van het werk: a) wat betreft de schade die de gemeente lijdt door het vernielen van het gemeentelijk deel van de houtwal wordt een aansprakelijkheidsstelling voorbereid. b) in verband met het overtreden van de voorwaarden van de

kapvergunning en de vermoedelijke overtreding van de Flora- en Faunawet zal de gemeente vanuit haar publiekrechtelijke taak de nodige stappen ondernemen. Deze stappen worden in overleg met wethouder Bergkamp voorbereid. Inmiddels heeft ook de afdeling Breda van de KNNV een brief aan de gemeente gezonden met het verzoek tot herplant. Als je gaat kijken zie je dat er inmiddels ook paaltjes staan die de grens tussen het eigendom van Rasenberg en de gemeente Breda aangeven. Daaruit blijkt duidelijk dat de houtwal grotendeels op gemeentegrond stond.

Inmiddels wordt ook een voorstel aan de gemeenteraad voorbereid waarin de mogelijke oplossingen voor het verkeer en de omlegging van de Bethlehemloop worden aangegeven alsmede de kosten van deze voorstellen.

Piet van Iersel

Bestemmingsplan Breda Noord

Op 7 juli 2010 kwam de klankbordgroep voor Bestemmingsplan Buitengebied Noord voor het eerst bijeen. De laatste vergadering ervan vond plaats op woensdag 23 maart 2011. Diverse ambtenaren en belangengroepen zijn lid van deze klankbordgroep. Het is een groot gebied dat in het noorden en oosten begrensd wordt door de Mark, aan de zuidkant door de bebouwde kom van de Haagse Beemden en aan de westkant door de grens van de gemeente Breda, die door het gebied de Berk en Strijpen loopt. Het bevat enkele belangrijke natuurgebieden: Vierde Bergboezem, Haagse Beemdenbos, Rooskensdonk, Weimeren, Strijpen en de Berk.

Om een ruimtelijke visie te ontwikkelen werd een aantal onderzoeken gedaan voor het bestemmingsplan. Deze onderzoeken zijn uitgevoerd voor de gemeente en zijn deels gerapporteerd aan de klankbordgroep. Aan deze onderzoeken liggen weer andere rapporten ten grondslag. Het gaat te ver om ze hier allemaal te noemen. Maar voor de Vogelwerkgroep zijn er een paar belangrijk, omdat ze of de basis vormen voor het te schrijven plan of als basis hebben gediend voor de ruimtelijke visie of analyse. Zo heeft Bureau Waardenburg het landelijk gebied ten noorden van de bebouwde kom van Prinsenbeek geïnventariseerd op kwetsbare soorten.

Het bureau BRO heeft het rapport geschreven Ruimtelijk onderzoek glastuinbouw Prinsenbeek. Hierin staat een gebiedsanalyse en worden conclusies over de glastuinbouw getrokken. De gebiedsanalyse bevat onder andere een paragraaf die ingaat op de ecologie van het hele gebied. De verschillende natuurgebieden worden kort beschreven. Daarnaast bevat het rapport een paragraaf Flora en Fauna. Dit is een beschrijving van de ernstig bedreigde soorten, de bedreigde soorten en de kwetsbare soorten. De gegevens zijn volgens mij linea recta ontleend aan waarneming.nl en niet aan andere bestanden. Het bewijs hiervan is de vermelding van Draaihals, Dwergmeeuw, Velduil, Wielewaal en Zomertortel. Daarnaast worden mossorten en insecten genoemd. BRO heeft in dit rapport een kaart van de verspreiding van de Steenuil opgenomen. Deze klopt met de kaart die ik van Martin van Leest ken.

Tijdens de laatste vergadering werd gevraagd om waarnemingen in dit gebied door te geven. Let op! Het gaat hierbij dus vooral om kwetsbare of Rode Lijstsoorten. Ik denk dat van de natuurgebieden wel voldoende bekend is, maar

van het terrein daarbuiten veel minder. Dit wordt bevestigd door het op de laatste bijeenkomst getoonde kaartje. Dat was al veel verbeterd vergeleken met het kaartje dat op 22 februari 2011 werd getoond. Bij mijn weten zijn er echter veel meer gegevens. Ik denk daarbij aan de waterwildtellingen van onze vereniging, de broedvogel-inventarisatie voor de atlas van West-Brabant en inventarisaties van Weimeren en Rooskensdonk. Ik denk verder dat bij Staatsbosbeheer en wellicht bij SOVON of bij de provincie Noord-Brabant nog heel wat meer digitaal beschikbaar is dat gemakkelijk kan worden verwerkt. Zo hoorde ik van Jan Benoist dat de gemeente ons archief ook ooit heeft ontvangen. Mogelijk is dit niet meer bij de ecologen bekend, of is het niet gemakkelijk te gebruiken. Van John Frijters, Evelien Eversdijk en Kees van der Krift kreeg ik al aanvullende gegevens. Ik ga die doorspelen aan de gemeente Breda, zodat ze gebruikt kunnen worden. Nu denk ik wel dat de bestaande natuurgebieden in het bestemmingsplan met de functie natuur worden aange-merkt, maar het is toch van belang dat de juiste gegevens worden gebruikt. Dit is des te meer van belang, omdat de gemeente nog een MER gaat schrijven voor dit gebied. Ook hierbij is het gebruik van de juiste gegevens van belang. Kortom, als je iets hebt dat ik niet weet, laat het mij dan weten. Dan geef ik die gegevens aan Wouter Schuitema van de gemeente met het verzoek ze te verwerken in de kaart van het bestemmingsgebied. Mocht dat niet werken dan gaan we bezwaar maken als de plannen ter visie komen te liggen. We hopen maar dat de gemeente het niet zover laat komen.

Piet van Iersel

Huismussen gevonden?

In de Nieuwsbrief van april werd u gevraagd de Huismussen bij u thuis of in de buurt te inventariseren. Denkt u er aan het invulformulier dat tegelijk met die Nieuwsbrief werd verstuurd, tijdig voor 1 augustus terug te sturen? Dit kan per e-mail naar biosecretaris@westbrabantsevwg.nl of uitgeprint naar Speelhuisplein 11, 4815 CK Breda.

Fenologie

Ook dit jaar werd u gevraagd uw waarnemingen van de eerste zomergasten door te geven. Zie Hupke nr.142 en nr.144. Als u uw waarnemingen, om wat voor reden dan ook, niet op waarneming.nl hebt gezet, geef ze dan schriftelijk of per e-mail door aan Hans van der Sanden, Speelhuisplein 11, 4815 CK Breda of ahsanden@hetnet.nl. Een fenologie-onderzoek is een onderzoek dat door iedereen, ervaren of pas gestart met vogelstudie gedaan kan worden. Dus kijk uw boekje met waarnemingen of agenda door en stuur de gegevens op! Hoe meer waarnemingen er van een soort binnenkomen hoe leuker het wordt om de gegevens te vergelijken met voorafgaande jaren. Een verslag van het fenologie-onderzoek verschijnt weer in het volgende Hupke (146) dus graag vóór eind augustus uw gegevens opsturen. Bedankt voor uw medewerking.

Hans van der Sanden

De Golfbaan Princenbosch te Molenschot

Algemeen

In 1991 heeft de familie Beenackers op het land van hun veeteeltbedrijf een golfbaan van 18 holes laten aanleggen. In 2002 zijn daar nog 9 holes aan toegevoegd. De golfbaan grenst aan de noordkant aan het Princenbosch van Staatsbosbeheer. Er zijn verschillende waterpartijen aangelegd.

Contact

Landelijk wordt jaarlijks op veel golfbanen de Bird Watch Day gehouden: eind april of begin mei is er dan een wandeling van 6 tot 8 uur op een zaterdagmorgen. De bedoeling ervan is de soortenrijkdom vast te stellen. Met ons lid Edu Polak is op 1 mei 2001 de eerste telling gehouden. Deze telling wordt jaarlijks herhaald, nu met als gids Marjo Bijl. Erik-Jan Beenackers organiseert de tocht en nodigt ons jaarlijks uit om verzekerd te zijn van de nodige vogelkennis. Het aantal golfers dat aan de tocht deelneemt wisselt jaarlijks; zo waren er in 2011 dertien deelnemers. Na afloop van de wandeling wordt een ontbijt aangeboden.

Natuurwaarde

Er wordt naar gestreefd om de maximale speelkwaliteit van de golfbaan in goede harmonie te brengen met de natuurlijke omgeving door duurzaam beheer. Een golfbaan kan het Certificaat Golf Environment Organisatie aanvragen als aan de gestelde normen wordt voldaan.

Resultaat

De golfbaan mag vogelrijk genoemd worden. Zo werden er in 2005 en 2008 vijftig soorten waargenomen. Het grootste aantal soorten is broedvogel maar er werden ook doortrekkers gezien. Er is een parkachtig landschap ontstaan waar voorheen raagrasweiland en maisakkers lagen. Inmiddels worden er ook op andere golfbanen door diverse leden tochten begeleid. Daarmee wordt de interesse in vogels gestimuleerd.

Golfbaantellingen 2011

Dit jaar waren op vijf golfbanen op Bird Watch Day leden van onze vereniging actief.

Op Toxandria te Molenschot gidsten Piet van Iersel en Harry van Vugt.

Het aantal deelnemers bedroeg: 4, het aantal waargenomen soorten 29.

Er werd nog een late Kramsvogel gezien.

Op Princenbosch te Molenschot gidsten Marjo Bijl en Lidy de Koning.

Het deelnemers bedroeg 13, het aantal waargenomen soorten 46.

Bijzonder was een Watersnip bij een van de vijvers.

Op Bosdal te Prinsensbeek waren Jan-Willem Wijnhoven en Wilma Rasink actief.

Het aantal deelnemers was 15, het aantal waargenomen soorten 39.

Op De Haenen te Teteringen waren Cees Janssen senior en junior aanwezig. Het aantal deelnemers was 3, het aantal getelde soorten 43.

Cees senior heeft behalve de soorten ook de aantallen geteld.

Opvallend was een Zwarte Specht, die waarschijnlijk in het aangrenzende bos broedt.

De Boomleeuwerik is als broedvogel op een golfbaan ook bijzonder.

Doortrekkers waren Waterpieper, Tapuit en 5 Kepen.

Op Bergvliet te Oosterhout stonden Eric Corssmit en Jo Vandeweijer klaar. Er kwamen geen belangstellende golfers opdagen. De aanvangstijd van 6.00 uur was blijkbaar te vroeg.

Daarom heeft Jo, zelf golfer op deze baan, met Eric daar geteld.

Ze namen 35 soorten waar. De meest opmerkelijke daaronder waren Dodaars en Mandarijneend.

In totaal werden 67 verschillende soorten waargenomen waarvan 9 soorten als doortrekker en 58 soorten die op de golfbanen of in de directe omgeving daarvan broedden. Vijftien algemene soorten kwamen op alle vijf de golfbanen voor.

Harry van Vugt

Ook Harry is tegenwoordig op de green te vinden

(Marleen van Leest)

Belevenissen in de Doenradestraat, april 2011

Het broedseizoen is weer begonnen, nu eind april, en dat merk ik goed in onze tuin.

De Ekster heeft het voor elkaar gekregen om een nest te bouwen in de den achter in de tuin. Dit tot ergernis van de vrouw des huizes: hij is zo agressief en jaagt alle vogels weg! We zullen het eens een seizoen volgen.

Het blijkt waar: Turkse Tortel, Merel en Kauw worden achterna gezeten als ze de broedlocatie te dicht naderen. Opvallend is echter dat kleinere soorten als Vink, Groenling en Heggenmus met rust worden gelaten. Het mannetje is vrij brutaal en komt stukjes brood van de voerplank grissen. Het vrouwtje durft dit niet, voor zover ik kan zien. Het vrouwtje zien we niet te vaak; ze is veel tijd kwijt aan het uitbroeden van de eieren. De broedduur bedraagt ongeveer 17 tot 18 dagen. Daarna blijven de jongen nog zeker 21 tot 28 dagen in het nest voor ze uitvliegen. We wachten af wat er gaat gebeuren.

Ik voer iedere ochtend nog een klein beetje strooivoer, alleen een paar Turkse Tortels komen het opeten. Op de grond alleen de Heggenmus, Merel en een enkele Houtduif. Dat is een groot verschil met de wintervoeding.

Huisemus

(Martin van Leest)

Kool en Pimpelmees zijn niet iedere dag in de tuin te vinden, ze komen alleen om te drinken en te badderen.

De Merel heeft denk ik een nest in de klimop, evenals de Turkse Tortel. We wachten maar af hoe een en ander afloopt.

Opvallend is dat er vanaf eind maart een Tjiftjaf de gehele dag tot nu toe zijn eigen naam blijft zingen, een solitair exemplaar? Af en toe schelt de zang van het Winterkoninkje achter door de tuinen. En de Heggenmus heeft ook al een nest in de coniferen van de achterbuurman.

Groenling en Vink zitten wel in de buurt, maar niet in onze tuin. Dat geldt ook voor de Staartmees, die hoor ik al een paar dagen niet meer; of zit er misschien toch een nest in de coniferen van de achterbuurman?

Af en toe vliegt er een Putter voorbij, ook in andere delen van de stad meer voorkomend dan in andere jaren.

Zo is er toch weer veel te beleven in een stadse vogeltuin in Breda.

De stadsvogelexcursie op 20 maart 2011

Om 7.00 uur verzamelden zich zes vogelaar(sters) bij de Grote Kerk op de Markt te Breda. De route van de wandeling is elk jaar hetzelfde om de herkenbaarheid en het zien van de vogels te vergemakkelijken.

Er zat nog geen blad aan de bomen en het was nog vrij rustig in de vogelwereld. Veel soorten die in Afrika overwinteren waren nog niet terug.

We lopen altijd eerst naar het Stadserf. De Huisemus was daar nog steeds aanwezig, we telden acht tot tien tjilpende mannetjes in de dakgoot, enkele kropen al langs de dakpannen naar binnen. De oude (tuin)muren begroeid met klimop zijn een geliefde plaats voor het zoeken van voedsel. Turkse Tortel, Houtduif, Merel en Heggenmus lieten zich ook goed zien. En Kleine Mantelmeeuw en Blauwe Reiger vlogen over.

Even een zijsprong, in de Veemarktstraat ontmoetten we een fotograaf; we mochten even kijken naar zijn achtertuin, gelegen naast een van de oudste panden van Breda, en even luisteren naar Winterkoning en Roodborst!! We genoten van de stilte en bewonderden de oude bomen. Hoog boven in de Plataan zat een zingende Groenling.

De wandeling ging verder naar de Catharinastraat en de Merkxtuin: daar was het nog stil, alleen een Pimpelmees was te horen.

Even bezochten we het Begijnhof, de stilte daar werd alleen doorbroken door een Koolmees.

Het Valkenberg is een park met oude bomen en een vlakke ondergroei van gazon. Daarom zagen en hoorden we daar soorten als Boomkruiper, Grote Bonte Specht en ,eindelijk, het steentje over het ijs, de hoge fluittonen van de Boomklever. We hadden hem bijna gemist.

Vink, Spreeuw, Ekster, Gaai, Goudhaantje en Holenduif waren ook present.

Nabij de vijver en in de singel zagen we enkele Stads-eenden, een Waterhoen en een Fuut. Op het dak van de KMA rustten een aantal Kokmeeuwen, en zelfs een Stormmeeuw. Deze meeuw, een verkleinde uitgave van de Zilvermeeuw, hoort meer thuis in de vochtige landerijen bij de kust.

Plots klonk een luid getrompetter: er vlogen twee Canadese Ganzen voorbij. Zouden ze aan de randen van het KMA-terrein een territorium hebben?

Tot slot staken we het Kasteelplein over, op weg naar de koffie om ons wat te warmen en na te praten over de circa 25 soorten die we gehoord en gezien hadden.

Willem Veenhuizen

Wilde eend

(Martin van Leest)

Alle begin is moeilijk

(vervolg Hupke 144, Verrekijkers John Frijters)

Eind jaren zeventig had ik m'n ware hobby gevonden: ik werd vogelaar. In de bibliotheek vond ik wat boekjes die me op weg hielpen. Daarin was te lezen dat je om te kunnen vogelen een aantal attributen nodig hebt. De belangrijkste zijn een veldgids en een verrekijker.

Afstelling en gebruik van de verrekijker

Ben je eenmaal de gelukkige bezitter van een goede verrekijker, dan is het zaak om hem zo effectief mogelijk te benutten. Begin daartoe met een juiste afstelling. Pas eerst de breedteafstand tussen de beide kijkerhelften aan, zodanig dat er één rond beeld ontstaat.

Indien je beide ogen onderling verschillen kun je daarna een correctie instellen. Op de kijker zitten twee instellingen, één voor beide ogen en één voor één oog. Sluit je oog aan de kant die apart kan worden ingesteld. Stel nu het beeld scherp voor het nog geopende oog. Doe dat met de instelring voor beide ogen. Open daarna je andere oog en stel het beeld aan die zijde scherp met behulp van de andere instelring (de reeds ingestelde scherpste voor het eerste oog wordt hierdoor niet beïnvloed). Deze correctie hoef je maar één keer in te stellen waarna je voortaan uitsluitend de instelring voor de beide ogen hoeft te gebruiken.

Na het instellen van de kijker wordt het tijd om vogels te gaan spotten.

John, ik zie een vreemde vogel, weet jij misschien wat het is?

Scherpstelling

Mij is het vroeger vaak overkomen dat ik de kijker op een vogel richtte en daarbij uitsluitend een waas te zien kreeg (of -in het ergste geval- helemaal niets). Tegen de tijd dat ik besepte dat ik nog moest scherpstellen was de vogel alweer gevlogen. Kans gemist! Hoe kun je dit voorkomen? Zorg er voor dat je de kijker al van te voren scherp stelt. Wanneer je in open terrein verblijft (in een polder of bij het open water)

dan wordt de horizon je basisinstelling (op een goede verrekijker en voor een niet-brildrager is dat de nulstand). Vrijwel iedere vogel die je in de kijker krijgt is dan al direct min of meer scherp. Uitsluitend voor die ene Graspieper op dat paaltje vlak voor je dien je nog scherp te stellen door de instelring iets tegen de klok in te draaien. Heb je deze vogel bekeken, keer dan direct terug naar de basisinstelling door wederom op de horizon scherp te stellen. Zou je dat vergeten en verschijnt er daarna op grote afstand een Rode Wouw aan de hemel, dan zou je die door je kijker volkomen over het hoofd kunnen zien, doordat de vogel als het ware "oplost" in het onscherpe beeldbereik.

Loop je door het bos, hanteer dan een afstand van circa twintig meter als basisinstelling. Door na iedere waarneming naar deze instelling terug te keren zal ook hier iedere vogel al direct min of meer scherp in beeld verschijnen, al blijft een kleine correctie soms noodzakelijk.

Het scherpstellen krijgen we nu al aardig onder de knie, maar direct dient het volgende probleem zich aan: hoe krijg je die vogels überhaupt in beeld?

Wordt vervolgd.

John Frijters

Stadsvogelexcursie 17 april 2011

Om 7.00 uur verzamelden de deelnemers zich bij de Poolse tank bij het Wilhelminapark. Met vijf vogelaars(sters), van beginner tot gevorderde, gingen we op pad. De route voerde van het Wilhelminapark tot aan de Molenleij en weer terug. Het was mooi zonnig weer met helder zicht.

Bij de tank waren al enkele algemene soorten te horen als Turkse Tortel, Vink, Merel, Winterkoning, Heggenmus en Houtduif. Stil, even wachten, aan de overkant hoorden we het gefluit van de Boomklever, een vogel van oude hoge bomen. Gelukkig staan er daarvan mooie exemplaren in het Wilhelminapark.

In de wat dichtere struiken (Rhododendron) zat een hard zingende Zwartkop. We kregen hem niet te zien. Ook de Tjiftjaf liet zich goed horen. Dit vogeltje is kleiner en slanker dan een mus, het houdt van wat hoger geboomte, maar is broedend op de grond aan te treffen. Natuurlijk waren langs de waterkant weer andere soorten te vinden zoals Meerkoet, en Waterhoen.

Een knorrend geluid was afkomstig van twee baltsende Futen die elkaar draaiend en liggend het hof maakten. Het klonk onheilspellend in de stilte op het spiegelende water. Stadseend en Stadsgans waren zoals altijd aanwezig.

Stil zat op de kant van het eiland een Aalscholver, waarschijnlijk een niet-geslachtsrijpe vogel; deze zou waarschijnlijk nog teruggaan naar de kust, om zich bij zijn soortgenoten te voegen.

Plots viel ons oog op een kleiner eendje, onmiskenbaar exotisch bevederd, een mannetje Mandarijneend!! Deze soort, oorspronkelijk afkomstig uit het oosten van China, is in Europa ontsnapt uit gevangenschap en bijna aangepast. Hij broedt in holle ruimten. Naar schatting zijn er in ons land 200 tot 260 broedparen (2002; Atlas van de Nederlandse Broedvogels).

Nabij het Poolse monument, hoog in een inlandse eik zagen en hoorden we allemaal het tikken van de Grote Bonte Specht. Het was een vrouwtje, dat was te zien aan het ontbreken van rood aan de kop. Spreeuwen liepen druk heen en weer op het gazon naar allerlei insecten en zaden te zoeken.

We lopen verder naar de vistrap in de Molenleij: We hoopten op de Grote Gele Kwikstaart, maar hadden geen geluk. Wel zagen we een weinig in de stad aan te treffen mees, de Staartmees. Zijn tjirrrrrr tjirrrrrrrr, is niet opvallend en wordt nogal eens gemist.

Van het terrein van de Trip van Zoutdlandtkazerne kwam een hard geluid: tepiet tepiet tepiet! En ja, daar zat een niet te missen Scholekster. Van oudsher een strandvogel, past deze vogelsoort zich in het binnenland aan en wordt weidevogel. Vaak broedt hij op een maïsakker. Nu is hij ook alweer deels aangepast aan het leven in een stad en broedend aan te treffen op platte daken voorzien van grind. Je kunt hem in de stad zien voedsel zoeken op de gazons en wormen en torren zien voeren aan zijn jongen.

Teruglopend zagen we nog een Kleine Mantelmeeuw over de vijver scheren. Deze was waarschijnlijk nog op zoek naar wat eetbaars, voordat hij weer verder vloog naar zijn vermoedelijke broedkolonie nabij Moerdijk!

Wel, dat was het verloop van de tweede vroege tocht in de stad. We zagen en hoorden in totaal 31 soorten. De volgende stadsvogelexcursie is op 29 mei!

Willem Veenhuizen

Bijeenkomst nieuwe leden

Op 19 mei jl. mochten we 17 nieuwe leden (er waren 2 afzeggingen) ontvangen tijdens de jaarlijkse bijeenkomst voor deze groep. Ook nagenoeg het voltallige bestuur was hierbij aanwezig.

Op interactieve manier hebben we de groep een inleiding gegeven over de doelstellingen, activiteiten en werkwijze van de WBVwg. We hebben ook stilgestaan bij de vraag waarom men lid is geworden en wat men verwacht.

Uit de evaluatie na afloop bleek dat de nieuwe leden zeer tevreden waren over de opzet en een goed inzicht hebben gekregen in alles wat de WBVwg doet. Er is veel enthousiasme om aan de slag te gaan en om op welke manier dan ook een bijdrage te kunnen leveren.

Ook het bestuur is zeer tevreden over het verloop van deze avond. Het is goed om te merken dat deze relatief grote groep zoveel enthousiasme aan de dag legt.

John Frijters nodigde na afloop alle aanwezigen uit voor een excursie naar de Vierde Bergboezem. Dit werd met alle 34 handen aangegrepen.

Nieuwe leden: Van harte welkom binnen de West Brabantse Vogelwerkgroep!

Namens het bestuur,
Klaas Pruikma
voorzitter a.i.

Geslaagde vogelcursus

Alweer voor de achtste keer is de cursus "Vogels kijken voor beginners" gehouden. Dit jaar met maar liefst 34 deelnemers waarvan 20 vrouwen en 14 mannen.

Dat ons team van cursusleiders/sprekers meer en meer op de goede weg is blijkt wel uit de score die de deelnemers dit jaar hebben gegeven. Gemiddeld komt dit uit op een 9 (8,9 om precies te zijn) Bij allen heeft de cursus geheel aan de verwachtingen voldaan.

Het was dit jaar weer een hele leuke groep en sommige deelnemers vinden de cursus zo leuk dat ze dit jaar voor de tweede keer meededen. Enkelen werken al mee in de weidevogel- of de roofvogelwerkgroep.

Een tiental deelnemers was al lid van de Vogelwerkgroep; enkele deelnemers zijn tijdens de cursus lid geworden en nog een tiental anderen wil graag meer informatie ontvangen over het lidmaatschap en de mogelijkheden.

Dank natuurlijk aan de actieve club van leiders en sprekers te weten: Hans van der Sanden, Willem Veenhuizen, John Frijters, Frans Aarts, Raymond van Breemen, Harry van Vugt en ook aan Charles Brosens van het Vogelrevalidatiecentrum Zundert.

De vervolgcursus "Van vogels kijken naar waarnemen" start op 22 september aanstaande, ook weer in café Heuvelzicht.

Jan Benoist (Coördinator vogelcursussen)

Bomen planten tijdens de Nationale Boomfeestdag

Woensdag 23 maart was dit jaar de Nationale Boomfeestdag. Net als in voorgaande jaren gaf Breda hier een feestelijk tintje aan. Er zijn elzen en knotwilgen geplant langs het fietspad in het Markdal. Hopelijk profiteert de Steenuil hiervan.

Het plantwerk

Het plantwerk is gedaan door kinderen van de Dr. De Visserschool, een basisschool. Wethouder Bob Bergkamp gaf om 10.30 uur samen met hen het startsein. De kinderen kregen bij het planten assistentie van medewerkers van de ecoploeg van de gemeente Breda.

De bomen zijn geplant vanaf de Duivelsbruglaan tot aan de ijsbaan; ze staan in een enkele rij aan de westkant van het fietspad, op ongeveer twee meter van de weilanden. De bomen die geplant werden, houden van een vochtige standplaats: ze zullen op deze locatie prima gedijen. De wilgen zullen om de vijf jaar geknot worden.

Steenuil

Wethouder Bergkamp benadrukte het belang van knotwilgen voor de huisvesting van de Steenuil.

In het kader van Countdown 2010 heeft de gemeente in 2007 een verdrag ondertekend om mee te werken aan het stopzetten van de achteruitgang van de biodiversiteit. De inwoners van Breda hebben destijds via een uitgeschreven prijsvraag de Steenuil gekozen tot Bredase soort.

Wethouder Bergkamp aan de Mark

(Johan de Jong)

Raymond van Breemen

Matteüspassie

Onder de toren van de Bredase Grote Kerk werd laatst weer de jaarlijkse Matteüspassie uitgevoerd. Twee muzikliefhebbers die ook natuurliefhebber zijn, Ria Voermans en Aad van Diemen, genoten van de uitvoering en in de pauze van het mooie weer buiten. Daar vingen hun oren een bijzonder geluid op. Ze herkenden het geluid van parende Slechtvalken! Tot hun verbazing zagen ze daar op de hoogste trans van de toren een paartje dat, -geïnspireerde door de muziek? - kenmerkende passiekreten uitte! Dat is even wat anders dan je als snelste jager van de wereld met 350 kilometer per uur op je prooi storten.

Natuurlijk waren de Slechtvalken al eerder door de West-Brabantse Vogelwerkgroep waargenomen. Raymond van Breemen heeft vorig jaar al contact gehad met de landelijke slechtvalkengroep over het plaatsen van een nestkast. Maar die wilde geen nestkast plaatsen op de toren. Sinds hun actie om samen met elektriciteitsmaatschappijen op hoogspanningsmasten en centrales nestkasten te plaatsen gaat het goed met de Slechtvalk. Vanaf een bijna nulsituatie zijn er nu weer 60 broedparen in Nederland! Op de luchtmachtstoren van Prinsenbeek is nog wel een nestkast geplaatst (op kosten van de Vogelwerkgroep).

Misschien zorgt het koppeltje op de Bredase toren wel voor het 61e broedgeval in Nederland. Volgens een bezoeker aan de toren gaat het wel goed met de Slechtvalken daar. Na een lange klim zag hij vorig jaar volop restanten van stadsduiven en eenden op de trans. Er is dus genoeg te eten. De (gemeentelijke) beheerders van de toren zijn ook vereerd met het koppeltje Slechtvalken op hun toren. Een aanwinst voor de stad én de natuur.

Joop van Riet

Kraanvogeltrek op 8 maart 2011

Op dinsdag 8 maart 2011, Carnavalsdinsdag, was het zonnig en helder weer: de temperatuur bedroeg 5 graden Celsius, de wind kwam uit het zuiden en de windkracht was 3 Beaufort.

Veel vogelliefhebbers hebben die dag een enorme trek van Kraanvogels waargenomen. In Nederland werden 8.531 exemplaren gezien in driehonderd 5-kilometerhokken, met name in Oost-Nederland. In België waren dat 33.877 exemplaren in 192 gebieden.

Op de website Grus-Grus.com is de Kraanvogeltrek goed te volgen.

Op 4 maart kwam de trek op gang en op 8 maart zaten er bij Lac du Der 34.000 Kraanvogels.

Een aantal leden zag de Kraanvogels daar op 8 maart vertrekken en op dezelfde dag werden ook boven West-Brabant overvliegende vogels gezien.

Harry van Vugt

Oeverzwaluwkolonies West-Brabant 2008-2010

In 2010 zijn er ongeveer tweemaal zoveel oeverzwaluwnesten vastgesteld dan in de twee voorafgaande jaren, 2008 en 2009. Dat komt door twee grote kolonies: op het Industrieterrain Moerdijk en bij de Dassenplas.

Dit zegt echter niets over de stand van de soort, want dan moet de stand van zaken in heel Nederland bekeken worden.

Oeverzwaluwen zijn namelijk echte opportunisten: zij zoeken ieder jaar de meest geschikte locaties waarvan de ligging per jaar kan verschillen. Alleen als de wanden in bestaande kolonies geschikt zijn, dat wil zeggen steil en onbegroeid, zullen ze daar het jaar daarop weer terugkeren.

De tellingen zijn doorgegeven aan SOVON. Tezijnertijd zal een overzicht gepubliceerd worden van de landelijke resultaten.

Harry van Vugt

Oeverzwaluwen Biesbosch

(R.de Jong)

Plaats		atlasblok	2008	2009	2010
Moerdijk Ind.ter.	zanddepot	433844	18	44	336
Moerdijk, Sassenplaat	zanddepot	433835	0	50	23
Etten-Leur, Zwartenberg	gronddepot	444154	?	30	37
Etten-Leur, Zwartenbergseweg	gronddepot	445125	0	0	15
Etten-Leur, Westpolderplas	oever	445155	18	2	5
Steenbergen Dintelse gorzen	oever	434444	50	45	20
Werkendam, Malta	oever	442314	180	190	76
Oosterhout, Hooislobben	zanddepot	443455	35	28	0
Teteringen, Bergsepad	zanddepot	444355	164	0	0
Breda, Kadijk	zanddepot	445345	2	0	0
Steenbergen, Dassenplas	zanddepot	491552	122	84	390
Woensdrecht, Hogerwaardpolder	zanddepot	494422	0	0	80
Breda, Boven Mark Bieberg	oever	501344	0	70	123
Breda, Effen Aa of Weerjts	zanddepot	501341	10	0	0
Galder, Boven mark	oever	502353	37	53	0
Zundert, Oekelseweg	zanddepot	502244	0	0	38
Zundert, Lange Goren en Krochten	zanddepot	502252	0	0	15
Totaal			636	596	1158

De Koekoek

De naam Koekoek doet u misschien denken aan regen- opkomst. Of u herinnert zich het verhaal dat deze vogel in het najaar in een Sperwer zou veranderen. Misschien komt als eerste wel de gedachte op aan het Zwarte Woud, waar ze klokken maken. Of u denkt: "Is de Koekoek niet dat beest dat te beroerd is om de eigen eieren uit te broeden." In ieder geval is het bijna zeker dat er meer mensen zijn die de Koekoek alleen van zijn roep kennen, zonder de soort werkelijk te hebben gezien.

De Koekoek, *Cuculus canorus*, behoort tot de vogelorde Cuculidae, die 128 soorten telt. Bij het merendeel van deze soorten broeden de oudervogels zelf hun eieren uit, vijftig soorten laten het uitbroeden aan andere soorten over. Dat zijn broedparasieten. Alle koekoeksoorten hebben een iets omlaag gebogen snavel waarbij de bovensnavel over de ondersnavel heen valt. Alle soorten eten de sterk behaarde rupsen die door andere vogels worden gemeden. Onze Koekoek bijvoorbeeld, eet de harige rupsen van de processievlinder. De scherpe haren van de rupsen vormen een laag op het maagslijmvlies van de vogel. Dit maagslijmvlies laat regelmatig los en wordt dan uitgebraakt. Ook andere insecten als larven en kevers, worden door de Koekoek wel gegeten.

(www.diologiesite.nl)

Kenmerken

De Koekoek heeft een lengte van ongeveer 33 centimeter. De bovenzijde is leigrijs, de keel, zijhals en bovenborst zijn lichtgrijs, de onderzijde is wit met grijze dwarsstrepen. De staart is trapvormig met witte vlekken en stippen. De poten zijn geel. De vrouwtjes zijn iets minder duidelijk getekend. Vooral bij de vrouwtjes komt de zeldzame bruine fase voor. De grondkleur van de juvenielen is meestal donkerder dan die van de volwassen vogels: hij kan grijs maar vaak ook bruinig zijn. Er zijn acht waarnemingen in het archief van de Vogelwerkgroep met de toevoeging bruine fase (7-5-2001 Breda, Rithsestraat; 23-5-2007 Chaam, Het Broek; 2-5-2009 Etten-Leur Kelsdonk; 14-5-2010 Drimmelen, Brabantse Biesbosch; 17-5-2010 Werkendam, Bevert; 22-5-2010, 23-5-2010, en 28-8-2010 Werkendam, Brabantse Biesbosch). Opvallend is dat op één na al die waarnemingen in mei gedaan zijn. De waarneming van 28 augustus 2010 heeft

zeker betrekking op een jonge vogel. Dit wil dus niet zeggen dat het hier echt om een bruine-fase vogel gaat.

Door de lange staart en spitse vleugels lijkt de vlakke vlucht valkachtig. De vleugels worden tijdens het vliegen niet boven het lichaam geheven. Verwarring met de Sperwer is mogelijk, maar deze heeft ronde vleugelpunten en een kromme snavel.

Waar en wanneer kun je de Koekoek zien en horen?

De Koekoek, een echte zomervogel, is in Nederland aanwezig van april tot en met september. Waarnemingen in maart en oktober zijn bijzonder. De vroegste waarneming van een Koekoek uit het archief van de Vogelwerkgroep is 12 maart (in 2011 in Chaam, Het Broek). Een late waarneming van een Koekoek is 3 oktober (in 1970 in Etten-Leur, Zwartenbergse Polder).

De Koekoek komt voor in een gebied dat zich uitstrekt van Europa tot Noord-Afrika, China en Japan. In Europa is het een algemeen voorkomende, gewone 'broedvogel'.

De Koekoek verblijft op heidevelden, bouwland, in bossen, duinen, moerassige gebieden en stadsparken. In grote weide- en akkerbouwgebieden, zoals die te vinden zijn in Friesland en de Zeeuwse delta, is het aantal 'broedvogels' geringer dan in kleinschalige cultuurlandschappen. Ook grotere naaldbossen worden gemeden. Dit heeft te maken met de afwezigheid van geschikt voedsel, maar ook met het geringer aantal soorten waardvogels dat hier voorkomt. De Koekoeken leiden, zeker na de broedtijd, een onopvallend, verborgen leven. Aan het eind van de zomer ziet men vaak jonge vogels vanaf lage struiken en paaltjes naar rupsen spieden. De Koekoek is een nachttrekker. Tijdens nachtelijke inventarisaties wordt soms ook de roep van de Koekoek gehoord. Meestal is dit het geval tijdens windstille, maanlichte juninachten.

Spoedig na aankomst in het voorjaar klinkt overal de 1 tot 1,5 kilometer ver dragende roep 'koekoek' van de koekoekman. Deze roep dient om vrouwtjes te lokken en rivalen op afstand te houden. De mannetjes herkennen aan het geluid de burens en rivalen. Direct na aankomst in de broedgebieden is de 'zangactiviteit' het hoogst. Zodra de vrouwtjes begin juli klaar zijn met het leggen van eieren neemt de zangactiviteit van de mannetjes af. Een drielettergreppige roep komt vaak voor bij opwinding evenals een hees sissend 'hachachach'. Het vrouwtje heeft soms een regenwulpachtige snelle triller.

De volwassen Koekoeken beginnen half juli aan de terugtrek naar Afrika, waar ze overwinteren ten zuiden van de Sahara. Eind augustus, begin september, als de oude vogels al in Afrika zijn, vertrekken de jonge Koekoeken naar hun winterkwartier. De onervaren jongen moeten de reis alleen maken.

Aantallen

Omdat Koekoeken polygaam zijn, bestaat er geen paarband tussen mannetjes en vrouwtjes. Het lukt dus niet om door middel van een territoriumkartering het aantal 'paren' te bepalen. De mannetjes gebruiken grote elkaar overlappende gebieden en kunnen in korte tijd flinke afstanden afleggen. De vrouwtjes hebben een min of meer vast leefgebied. Men spreekt over verschillende koekoekstammen, omdat de vrouwtjes gespecialiseerd zijn op één soort waardvogel. Zodoende kunnen vrouwtjes van verschillende stammen in een en het zelfde gebied actief zijn: ze hebben immers elk een andere waardvogelsoort op het oog. Gezien de ingewikkelde structuur van de koekoekpopulatie is het heel moeilijk te bepalen uit hoeveel eileggende vrouwtjes de Nederlandse populatie bestaat. In

het verleden gemaakte schattingen gingen uit van tellingen van mannetjes. Door de vele telproblemen, onder andere de hierboven genoemde, leidde dit tot te hoge aantallen. Voor de Atlas van de Nederlandse Broedvogels 2002 ging men uit van de geschatte aantallen waardvogels, het aantal nesten dat door Koekoeken wordt gepredeerd, het gemiddeld aantal eieren dat het koekoeksvrouwtje jaarlijks legt en het voor succesvolle voortplanting benodigde minimale aantal waardvogels. Men kwam toen op 6000-8000 eileggende wijfjes voor Nederland. Hoeveel mannetjes in ons land verbleven bleef een raadsel.

(genietvandelente.nl)

De broedparasiet

Het broedparasitisme is waarschijnlijk een gevolg van de voedselspecialisatie van de Koekoek. De Koekoek specialiseert zich op de behaarde rupsen die geen andere vogel eet. Naast voordelen heeft dit ook nadelen. Behaarde rupsen zijn lang niet altijd beschikbaar. Dit maakt het voor de vogel onmogelijk om lang op dezelfde plaats te blijven en daar voldoende rupsen te verzamelen om met succes een nest met jongen groot te brengen. Als voedselspecialist zal de Koekoek niet snel overschakelen op ander voedsel en dus moet hij, bij gebrek aan rupsen, naar een andere streek vertrekken. Daarom kan de Koekoek het grootbrengen van de jongen beter overlaten aan minder gespecialiseerde vogels.

Het uitbesteden van eieren is echter geen eenvoudig karwei voor de vrouwtjeskoekoek; het vergt heel wat tijd en energie. Een ei kan niet zomaar in ieder willekeurig nest worden gelegd. De Rietgors bijvoorbeeld voert zijn jongen alleen de eerste paar dagen met insecten en schakelt dan al over op meer plantaardig voedsel. Dit zou funest zijn voor een jonge Koekoek, die uitsluitend insecten eet.

Binnen Europa zijn honderd verschillende waardvogels bekend, gastouders die de zorg krijgen over ei en jong van de Koekoek. Voor Nederland zijn Heggenmus, Kleine Karekiet en Graspieper de belangrijkste waardvogels. Daarnaast functioneren de Gele en Witte Kwikstaart, Rietzanger en Bosrietzanger als zodanig. Welke soort het is, is afhankelijk van de regio en het habitat. Verschillende soorten, Winterkoning en Roodborst, die ten oosten van ons land een belangrijke waardvogels zijn, zijn dat bijvoorbeeld in ons land niet.

De meeste vogelsoorten accepteren geen eieren die duidelijk anders zijn dan die van henzelf. Het gebeurt dus nogal eens dat een vreemd ei wordt herkend en door de waardvogel uit het nest wordt gegooid. De Hamburgse ornitholoog Karsten Gärtner heeft, na een onderzoek van twaalf jaar en de regelmatige controle van 1800 nesten, vastgesteld dat in tachtig procent van de gevallen Bosrietzangers een koekoeksei uit het nest gooiden. In

zeven procent van de gevallen liet de Bosrietzanger bij het aantreffen van een vreemd ei zelfs het nest in de steek. Dus werd slechts in dertien procent van de gevallen het koekoeksei geaccepteerd. Het koekoeksvrouwtje moet dus beginnen met het zoeken van het nest van de waardvogel waarop ze is gespecialiseerd. Hoe beter haar ei op de eieren van de waardvogel lijkt, des te groter de kans dat het zal worden uitgebroed. Het koekoeksvrouwtje dat is gespecialiseerd op de Kleine Karekiet bootst het ei van de Kleine Karekiet zo goed mogelijk na. Heeft een koekoeksvrouwtje een geschikt nest gevonden dan legt ze zo snel mogelijk haar ei daarin. Toch wordt er wel eens een afwijkend ei gevonden in een nest van een waardvogel. De oorzaak hiervan kan zijn dat de koekoek uit (leg)nood of per abuis een ei heeft gelegd in een nest van die waardvogel waarop ze niet is gespecialiseerd. Soms is de waardvogel niet erg kritisch, zoals het geval is bij de Heggenmus en de Kleine Karekiet.

Een vers koekoeksei bij een legsel dat op uitkomen staat haalt ook niets uit. Het koekoeksei moet juist eerder uitkomen. Het vrouwtje kent binnen haar broedbiotoop waarschijnlijk de nesten van de waardvogels in de omgeving. Ze weet daardoor een niet voltallig legsel te herkennen; en daar legt ze haar ei bij. Een vrouwtje legt ongeveer acht tot maximaal twintig eieren per seizoen en moet dus een even groot aantal geschikte nesten zien te vinden.

Als het koekoeksei is uitgekomen gaat de jonge Koekoek direct aan het werk om zijn voortbestaan te verzekeren. Hij werkt de andere eieren over de nestrand. Het gebeurt wel dat de jonge Koekoek zo fanatiek te werk gaat dat hij ook zelf uit het nest valt

Als de jonge Koekoek alleen in het nest is achtergebleven is hij afhankelijk van voldoende aanvoer van insecten door de pleegouders. Het voortdurend bedelen en de grote, helderrode binnenzijde van de snavel van de jonge Koekoek stimuleert de pleegouders tot de aanvoer van de insecten. Na ongeveer elf dagen is het jong al groter dan vier zangvogeljongen samen. Bij het uitkomen weegt de jonge Koekoek ongeveer 3,2 gram en drie weken later 98 gram. Het jong barst dus al spoedig uit het nest. Gelukkig kan hij zich goed vasthouden met zijn twee grijppootjes. Zoals een parkiet heeft hij twee tenen naar voren en twee tenen naar achteren staan. Na drie weken kan het jong fladderend een geschiktere plaats bereiken. De pleegouders voeren het jong nog ongeveer twee weken, waarna het voor zich zelf moet kunnen zorgen. De hongerdood ligt dan op de loer. Zeker als hij ook nog een flinke vetlaag moet zien te kweken als proviand voor de lange en gevaarlijke tocht naar Afrika. Een vraag die nog niet is opgelost is hoe de vogels elkaar onderling als soort herkennen. De Koekoek is immers door 'stiefouders' opgevoed.

Er valt nog heel wat te onderzoeken aan deze interessante vogelsoort.

Hans van der Sanden

Literatuur:
SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002, Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000
Atlas van de Nederlandse Vogels. SOVON 1987
Archief West Brabantse Vogelwerkgroep

Bijzondere waarneming Boomvalk

Naar aanleiding van het artikel "Een Boomvalk?" van Hans van der Sanden in het vorige Hupke wil ik graag het volgende voorval met jullie delen:

Twee jaar geleden stonden we met vier personen van de Roofvogelwerkgroep te posten in Strijpen toen er plots een valk overvloog. Bijna in koor spraken we uit "Boomvalk!" Duidelijk sikkelvormige vleugels en niet al te groot. Er werd vrijwel direct bij geroepen "gezien de brede vleugelbasis moet het wel een vrouwtje zijn", maar echt zonder twijfel waren we niet. De vleugelbasis was in dit geval toch wel erg breed. Gelukkig waren de lichtomstandigheden gunstig en kwam de vogel korte tijd later nogmaals over ons heen. Toen werd duidelijk dat we ons vergist hadden en het hier een Slechtvalk betrof. We waren in eerste instantie te veel gefocust op de tijd van het jaar (juli, dus grote kans op Boomvalk) en bovendien maakte de vogel op ons een relatief kleine indruk. Toen we echter de kleur en de proporties van de vogel goed konden aanschouwen was er geen twijfel meer. Dit was een Slechtvalk.

Hadden we ons dan zo vergist in het formaat terwijl de afstand tot de vogel slechts 50 meter bedroeg? Als je de literatuur raadpleegt, dan blijkt dat mee te vallen. Volgens "de Cramp" (het Britse handboek) zijn er grote vrouwtjes Boomvalk tot 36 centimeter en kleine mannetjes Slechtvalk vanaf 36 centimeter.

In het artikel "Een Boomvalk?" in het vorige Hupke wordt vermeld dat de determinatie van de destijds waargenomen valk vooral berust op de sikkelvormige vleugels en het formaat in vergelijking tot Kauwen en Houtduiven. Sikkelvormige vleugels sluiten echter de Slechtvalk niet uit en datzelfde geldt voor het formaat. Het verschil tussen een Slechtvalk van 36 cm en een Kauw van 33 tot 34 cm zal niet direct opvallen. Wel is deze afmeting kleiner dan een Houtduif die 40 tot 42 cm meet.

(Christiaan)

Een Boomvalk in november is niet geheel onmogelijk maar zeer uitzonderlijk is het wel.

Elke waarneming - en dat geldt in versterkte mate voor een vogel op een onwaarschijnlijke locatie of in een uitzonderlijke periode van het jaar - wint aan zekerheid indien hij gestoeld is op meerdere kenmerken. In bovenvermeld geval is determinatie aan de hand van de grootte eigenlijk onvoldoende. Ik ben er persoonlijk toe genegen om zeer terughoudend te zijn met de keuze voor een Boomvalk, een soort die in november nauwelijks in Nederland wordt waargenomen. Een Slechtvalk lijkt me waarschijnlijker.

John Frijters

Weidevogeldag Rooskensdonk

Van zaterdag 16 april tot en met zondag 24 april 2011 vond de landelijke 'Weidevogelkijkweek' plaats. In het hele land waren er activiteiten, variërend van fiets- en wandeltochten tot open dagen op boerderijen en in bezoekerscentra.

In het kader van deze week hield de West-Brabantse Vogelwerkgroep op zaterdag 16 april een weidevogelkijochtend in de polder Rooskensdonk.

Ondanks de nodige publiciteit in de plaatselijke media zoals BN/de Stem kwam slechts een tiental belangstellenden op deze dag af.

Rooskensdonk is een gebied dat van oudsher bestaat uit grasland. Het is door de geïsoleerde ligging en de functie als overloopgebied voor de Mark een fraai natuurgebied. Het gebied wordt beheerd door Staatsbosbeheer en geïnventariseerd door de werkgroep Rooskensdonk.

In het gebied worden weidevogels zoals Grutto, Kievit, Tureluur, Watersnip, Scholekster, Slobeend, Wilde Eend en tegenwoordig ook de Kluut als broedvogel waargenomen.

Een bezoek aan Rooskensdonk staat garant voor het kunnen waarnemen van al gauw een vijftigtal vogelsoorten in zowel zomer als winter. Voor beginnende vogelaars is het dus een echte aanrader.

Ook op deze dag hebben we een groot aantal soorten kunnen bewonderen.

Door de aanwezige ervaren vogelaars en de, door Hans van der Sanden uitgereikte, 'weidevogel-zoekkaart' was het ook nog eens een bijzonder leerzame dag.

Wil Duijf

Cees Jansen en
Eric van Damme

(Agnes van der Sanden)

De Trippelenberg

Algemeen

De Trippelenberg is eigendom van Staatsbosbeheer. Het is een klein bosgebied met aansluitend een opnieuw meanderende Aa of Weerijs.

Ligging en bereikbaarheid

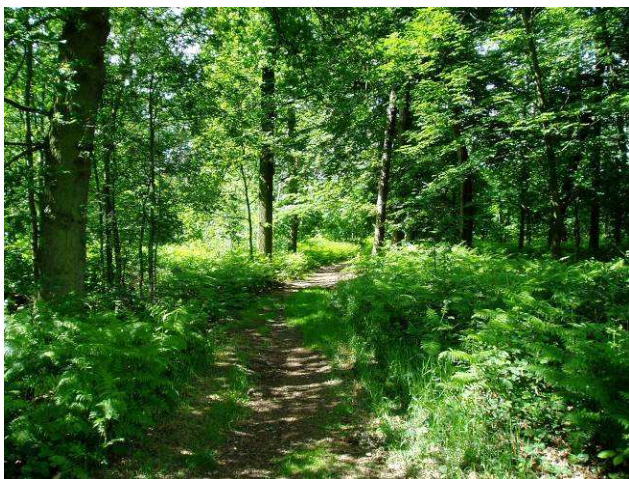
Atlasblok 50-13-41.

De Trippelenberg ligt ten zuidwesten van Breda en is te bereiken via de Dr Batenburglaan.

Aan beiden zijden van de brug kunt u de auto of fiets parkeren.

Beschrijving

De Trippelenberg is een bosgebied; het maakt deel uit van het Mastbos, hoewel het er helemaal los van ligt. Aan een kant ervan loopt de Aa of Weerijs. Het bosje wordt gekenmerkt door de vele varens.

Het gebied bestaat uit twee mooie lanen met oude eiken behorend bij het oude landgoed Hoeve 't Hout. De bosjes waren oorspronkelijk naaldbos, maar nu is er meer en meer gemengd bos.

In 2005 heeft het Waterschap Brabantse Delta het beekdal van de Aa of Weerijs opnieuw ingericht om de wateroverlast in Breda tegen te gaan. Het gedeelte tussen het bos en de rivier is helemaal op de schop genomen en de rivier is weer meanderend gemaakt.

De oude loop van de rivier is vlakbij de brug afgedamd waardoor het water nu sneller door de nieuwe loop stroomt. In het gebied tussen het bos en de loop is de voedselrijke bovenlaag verwijderd en afgevoerd. Hierdoor is dit deel veel schraler en natter geworden. Tevens zijn er drie poelen gegraven.

Het interessante van dit gebied is dat het door de wisselende waterstanden altijd anders is.

Het natte gebied langs de nieuwe loop van de rivier wordt door Staatsbosbeheer regelmatig gemaaid en deels ook beweid met koeien.

Het eiland groeit helemaal vol met wilg en hier wordt voornamelijk niets aan gedaan.

Het zou goed zijn het gebied zoveel mogelijk open te houden. In het bosgebied wordt regelmatig hout geoogst en gedund en daardoor ontstaat een mooi licht gemengd bos.

Mogelijkheden

Het gebied is vrij toegankelijk over paden.

Er is geen wandeling gemarkeerd, maar je kunt wel een mooie rondwandeling maken. Je begint bij de brug over de Aa of Weerijs bij de Dr Batenburglaan.

Je loopt het pad in tegenover de huizen en tussen de Aa of Weerijs en het Paardenbos naar het zuiden.

Loop zoveel mogelijk langs het water (het water links houden) tot aan een hek met een informatiebord. Ga door het hek en volg het pad naar het zuiden. Je loopt tussen het weiland en de nieuwe loop van de rivier.

Waar het (boeren)weiland, rechts ophoudt loop je zover mogelijk langs het prikkeldraad naar het zuiden. Houd het prikkeldraad van daaraf aan je linkerkant. Helemaal aan het einde wordt je door het prikkeldraad naar rechts geleid en daar kun je via een hek het bosgebied van de Trippelenberg in.

Wat is er te zien

Lente/Zomer

Buizerd, Sperwer, Torenvalk, Boomvalk, Canadese Gans, Wilde Eend, Blauwe Reiger, Meerkooit, Waterhoen, IJsvogel, Grote Bonte Specht, Groene Specht, Zwarte Specht, Zwartkop, Tuinfluiter, Fitis, Tjiftjaf, Roodborsttapuit, Blauwborst, Witte Kwikstaart, Graspieper, Vink, Koolmees, Pimpelmees, Zwarte Mees, Winterkoning, Heggenmus en Roodborst.

Herfst/Winter

Buizerd, Sperwer, Torenvalk, Canadese Gans, Wilde Eend, Blauwe Reiger, Meerkooit, Waterhoen, IJsvogel, Grote Bonte Specht, Groene Specht, Zwarte Specht, Koperwiek, Kramsvogel, Graspieper, Roodborsttapuit, Vink, Koolmees, Pimpelmees, Zwarte Mees, Winterkoning, Heggenmus en Roodborst.

Jan Benoist

www.westbrabantsevwg.nl

Voor meer informatie en foto's. Geef uw bevindingen en of waarnemingen na een bezoek aan een van de gebieden door aan de redactie.

Ineke van den Elshout

Ineke van den Elshout was altijd al in vogels geïnteresseerd maar het was er nooit van gekomen om lid te worden van de Vogelwerkgroep. Ellie Pruiksma, haar jeugdvriendin, haalde haar over om lid te worden. Ze is nu actief in de Uilenwerkgroep en heeft daar veel plezier in.

Hoe belangrijk is het vogelen voor jou?

Van vogels kijken word ik steeds gelukkiger. Je bent dan gewoon buiten en je hoeft er niet bij na te denken. Het onthaast. Na een drukke dag of minder leuke ervaring raak ik buiten de spanning die dat met zich meebrengt meteen weer kwijt.

Wat betekent de Vogelwerkgroep voor jou?

Daar zit de deskundigheid. Toen ik tien jaar geleden verhuisd was van de binnenstad van Breda naar Ulvenhout wilde ik steeds meer weten van de natuur en de vogels om mij heen.

Waarom ben je lid geworden?

Ik kwam in de krant de Vogelwerkgroep wel eens tegen maar ik dacht dat dat een echt mannenbolwerk was. Ik had bij Nico de Haan al wel de vogelcursus op internet gedaan maar ik had een hekel aan het huiswerk. Ik ben samen met Ellie lid geworden. We dachten: samen kunnen we die mannenclub wel aan.

Wat is je mooiste vogelervaring?

Op een ochtend in het vroege voorjaar liet ik een keer de hond uit en het viel al snel op dat juist die morgen alle Merels begonnen te zingen. In het Broek liep een familie Patrijzen met vijf jonge kuikentjes voor ons uit en dat ook nog in de ochtendzon. Prachtig!

Wat is je vreemdste ervaring op vogelgebied?

Ik ben een keer echt achterna gezeten door een paartje Meerkoeten. Ik wandelde langs een nest waarop twee Meerkoeten zaten. Ze kregen mij in de gaten en kwamen over het water dreigend op mij af gezwommen. Ze kwamen

zelfs zeer vastberaden de kant op om mij weg te jagen. Ik werd er echt bang van en zette het op een lopen. Dat zou me nou niet meer gebeuren hoor!

Wat is je lievelingsvogel?

Die heb ik niet echt. Dat verandert bij mij elke keer. Dan weer waren het de spechten en vooral de Groene Specht met zijn lachende roep. Maar ook van de Spreeuwen in mijn tuin kan ik intens genieten.

Wat doe je zoal op vogelgebied?

Ik kijk graag uren naar het gedrag van de vogels. Het hoeft zeker geen zeldzame vogel te zijn. Op dit moment heb ik vanwege mijn drukke werkzaamheden helaas geen tijd meer om uilenkasten te controleren.

Wat is het mooiste vogelland?

Nederland en wel Breda en omstreken. Ik wil best nog wel eens vogels gaan kijken in Spanje maar voorlopig heb ik hier in de omgeving nog mijn handen vol aan al die mooie waarnemingen en nog te ontdekken gebieden. Ik ga bijna elke maandag met Ellie op pad hier in de buurt en we genieten elke keer weer volop.

Wat is je favoriete gebied in Nederland?

Ik ga heel graag naar het Broek en naar de Bleeke Heide. Deze gebieden zijn beide met de fiets te bereiken. Ik ga graag 's avonds nog even naar het Broek voor een wandelingetje. Telkens loop ik een ander ommetje. Je ziet ook Reeën, Vossen en soms zelfs een Wezeltje.

Zijn we nog wat vergeten?

Op die mannenclub wil ik nog wel even terugkomen hoor. De meeste leden zijn wel mannen maar dat is toch geen enkel bezwaar gebleken. Wat me erg opvalt is dat iedereen altijd erg behulpzaam is en dat ze graag alles meerdere malen uitleggen. Ook al gaat het maar over een Koolmees of een Houtduif. Ze zijn eigenlijk best wel aardig!!

Ineke samen met haar vriendin Ellie

Jan Benoist

De werkgroep Roofvogels: vastgestelde territoria in 2010

De Werkzaamheden

In het algemeen betreft dit veldonderzoek. Hiertoe behoort o.a. het verzamelen van broedgegevens door middel van nestkartering, waar toegestaan aangevuld met nestcontroles. Met toestemming van de terreineigenaar worden de nestjongen gewogen, gemeten en geringd om aldus inzicht te krijgen in de conditie, overleving en verspreiding na het uitvliegen. De gegevens worden ingevuld op zogenaamde nestkaarten.

Onderzoeksgebied.

Afgelopen jaar (2010) heeft de roofvogelwerkgroep voor het tweede jaar op rij de nesten en territoria van broedende roofvogels in het gebied ten noorden van Etten-Leur in kaart gebracht. In het onderzoeksgebied liggen de natuurgebieden Haagse Dijk / Strijpen, de Berk, de Hooiberg en de Oostpolder. Het grootste gedeelte van de natuurgebieden in het onderzoeksgebied is van Staatsbosbeheer en een klein gedeelte (oude vuilstort en klein broekbosje in Strijpen) van de gemeente Breda.

Aantal vastgestelde territoria binnen het onderzoeksgebied in 2009 en 2010

Territoria	2009	2010
Buizerd	13	11
Havik	3	3
Wespendief	1	0
Torenvalk	2	2
Boomvalk	2	2
Bruine Kiekendief	3	2
Sperwer	2	2

Samenwerking.

Er is een nauwe samenwerking met de natuurgroep die actief is op de militaire vliegbasis van Gilze-Rijen. Afgelopen jaar zijn wij bij hen op bezoek geweest en hebben de door hen geïnventariseerde roofvogels (jongen op het nest) geringd.

Uiteraard is er een goede samenwerking met de terreinbeheerders Staatsbosbeheer en de gemeente Breda. De broedbiologische gegevens worden gerapporteerd aan de WRN (werkgroep Roofvogels Nederland) en uiteraard ook aan SOVON. Een uitgebreid verslag wordt gerapporteerd aan de terreinbeheerder Staatsbosbeheer en de gemeente Breda.

In 2011 is de werkgroep versterkt met enthousiaste nieuwkomers uit de vogel cursus. Wij wensen Toon van Beers, Arnold Klaren, Johan Vos en Paul Zom veel succes en plezier toe met het onderzoek naar roofvogels.

Dank

Ik bedank: Jeroen Castelijns, John Frijters, Johan van Haperen, Andres Scherff en Harry van Vugt.

Raymond van Breemen

Toon van Haperen bezig met plaatsen van torenvalk kast

(Raymond van Breemen)

Ransuilen in groepen

Op onze jaarlijkse uilendag van onze werkgroep Uilen kreeg ik van Lidwien Mathon te horen dat zij een groep Ransuilen wist te zitten van maar liefst 25 stuks. Zij vertelde me waar het was en ben er na een paar dagen eens wezen kijken samen met Peter Brabander. Het was even zoeken omdat ik alleen de straat wist maar geen huisnummer. Het is een rustige weg in het buitengebied van Prinsenbeek en loopt dood. In de straat staan enkele kassen en een twintigtal huizen. Er fietste een man in de straat en ik vroeg aan hem of hij wist van een groep Ransuilen in zijn straat.

Een beetje voorzichtig informeerde hij wie we waren en van wie we dat wisten. Hij bleek de eigenaar te zijn van het perceel waar de uilen al meer dan 8 jaar zitten. Kom maar mee zei hij, dan zal ik het plekje aanwijzen. In 2 grote coniferen, waaronder het bezaaid lag met honderden braakballen waren enkele uilen te zien. Hij vertelde dat tegen de schemer de uilen vandaar in zijn notenboom vliegen en je ze dan goed kunt zien en tellen. Er zitten volgens deze man tussen de 25 en 30 Ransuilen.

Roestplaatsen.

Zoals de meeste uilensoorten die in ons land voorkomen, is ook de Ransuil een standvogel, dat wil zeggen dat ze het gehele jaar in de omgeving van hun broedgebied zijn te vinden. Buiten de broedtijd verzamelen ze zich in kleine tot soms grote groepen op een gezamenlijke roestplaats die, als er geen verstoring plaatsvindt, wel tientallen jaren in gebruik kan zijn. Over het algemeen zijn die roestplaatsen waar ze zich overdag ophouden, beter voor hun veiligheid en ze worden bevolkt door enkele gezinnen uit de nabije omgeving. Men meent dat zich daar in de winter wel eens Ransuilen bij kunnen aansluiten uit het noordoosten van Europa als de winters daar te bar voor hen worden. In sommige gevallen kan men op die gemeenschappelijke roestplaatsen enkele tientallen Ransuilen aantreffen die zich bij naderend gevaar dicht tegen de stam van de boom drukken, zich heel dun maken en met hun kop haast 180° kunnen draaien om het gevaar te volgen. Nauwelijks zichtbaar kunnen ze dan vliegensvlug de kop een hele slag terugdraaien om het onraad verder te kunnen volgen.

Voorkomen

In het Mastbos heb ik bij toeval ook een keer een groep Ransuilen gevonden. Tijdens een regenbui liep ik schuilend onder de bomen toen ik een heleboel poepsporen en braakballen aantrof.

Ik keek naar boven en zag daar verspreid in een tiental bomen een groep van 15 Ransuilen zitten. De groep heb ik daarna nog 3 of 4 jaar waargenomen maar het aantal werd elk jaar wel minder. In het laatste jaar trof ik er nog 5 aan. Een bekende plaats waar al heel lang Ransuilen roesten is de omgeving van het Zand bij Alphen in de buurt van de camping. Dit is ook een bekende broedplaats van Ransuilen maar nog steeds worden hier in de winter groepen Ransuilen gezien. Ook in de bossen bij Dorst zit in de winter een groep roestende Ransuilen. Om verstoring tegen te gaan geven we geen exacte plaats aan.

Zoeken van roesten

Voor het vinden van winterroesten is informatie van derden zeer belangrijk. Vraag dus aan zoveel mogelijk vogelkenners/wachters, terreineigenaars en dergelijke om informatie. Maar ook familieleden, buurtgenoten hebben soms wel eens uilen gezien. Ook informatie uit het verleden is waardevol! Daarnaast kan er natuurlijk zelf gezocht worden naar roesten. Geschikte bomen kunnen zijn: hulst, thuja, spar, den e.d. Maar soms zitten ze ook in loofbomen. Vooral treurwilgen, berken en dergelijke bomen worden soms nog bezocht ook nadat ze hun blad hebben verloren. Een enkele keer vind je ze ook in klimop, struiken in rietvelden, boomgaarden, jonge bosaanplant. Ransuilen slapen soms in 1 boom, maar ook vaak in een aantal bij elkaar staande bomen. Roesten kunnen soms ook wat diffuser zijn, vooral na verstoring. Lastiger is het om winterroesten op te sporen in bossen. Meestal liggen ze dan aan de rand van het bos of bijvoorbeeld in een aantal sparren of hulstbomen in een loofbos.

Tellen van het aantal uilen

Wees altijd voorzichtig bij het naderen van een roest waar je nog niet eerder bent geweest. Soms zijn uilen op bepaalde roesten storingsgevoelig; uiteraard willen we ze zo weinig mogelijk verstoren. Mochten uilen opvliegen uit een roest begin ze dan direct te tellen, dan kan toch het aantal worden vastgesteld. Tellen kan overdag bij overzichtelijke roesten en bij uilen die zich weinig aantrekken van bezoekers. Tellen kan ook aan het eind van de middag als de uilen uitvliegen. Meestal is dit vanaf een kwartier na zonsondergang en zijn de uilen allemaal binnen 20-30 minuten vertrokken.

Martin van Leest

Plaatsen waar je roestende Ransuilen kunt waarnemen

Strijbeekse hei

het Zand Alphen

Mastbos

Waarnemingen en Agenda

8	Dodaars	23-03-2011	Alphen-Chaam	Chaam - Bleeke Heide	Cees Janssen
13	Geoorde Fuut	13-03-2011	Breda	Emerput	Cor Borghouts
5	Ooievaar	03-03-2011	Halderberge	Oudenbosch	Evelien Eversdijk
9	Wilde Zwaan	03-03-2011	Werkendam	Polder Steenen Muur	Harry van Vugt
150	Smient	23-03-2011	Alphen-Chaam	Chaam - Bleeke Heide	Eric Corssmit
100	Pijlstaart	06-03-2011	Etten-Leur	Kelsdonk e.o.	Andres Scherff
20	Zomertaling	27-03-2011	Werkendam	Brabantse Biesbosch	Joost Simons
2	Nonnetje	08-02-2011	Werkendam	Brabantse Biesbosch - Spieringsluis	Richard de Jonckheere
1	Blauwe Kiekendief	12-03-2011	Breda	Rooskensdonk	Joop van Riet
1	Slechtvalk	12-02-2011	Halderberge	Hoevensche beemden	John Frijters
1	Slechtvalk	23-03-2011	Breda	Centrum	Hans van der Sanden
110	Kraanvogel	08-03-2011	Etten-Leur	Natuurreserveaat De Berk	Raymond van Breemen
20	Grutto	26-02-2011	Alphen-Chaam	Chaam - Bleeke Heide	Kees van der Krift
1	Witgat	14-02-2011	Etten-Leur	Westpolder	Andres Scherff
1	Oeverloper	18-02-2011	Alphen-Chaam	Chaam - Het Broek	Martin van Leest
30	Ransuil	25-02-2011	Breda	Prinsenbeek - Krekeweg, Fam. Aarts	Frans Dollevoet
1	Ijsvogel	22-02-2011	Breda	Wolfslaar	Raymond van Breemen
2	Middelste B.Sp.	27-02-2011	Breda	Liesbosch	Marjo Lips
2	Fluiter	24-04-2011	Gilze en Rijen	Chaam - Landgoed Valkenberg	Jan Vermeulen
1	Tjiftjaf	14-02-2011	Breda	Ginneken	Martin van Leest
1	Vuurgoudhaan	11-04-2011	Breda	Mastbosch	Marjo Lips
3	Bonte Vliegenv.	27-04-2011	Breda	Liesbosch	Harry van Vugt
1	Klapekster	02-04-2011	Drimmelen	Hooge Zwaluwe - Groote Zonzeelsche Polder	Jan Benoist
10	Groenling	13-04-2011	Alphen-Chaam	Chaam	Jan Vermeulen
7	Putter	30-04-2011	Breda	Rooskensdonk	Ger Duijf
60	Sijs	05-02-2011	Breda	Kamertjes	Jan Benoist
1	Goudvink	15-04-2011	Breda	Mastbosch	Rutger van Ouwerkerk
1	Geelgors	08-04-2011	Baarle-Nassau	Merkske - Kromme Hoek	Rutger van Ouwerkerk

Zie voor alle waarnemingen: www.waarneming.nl

JUNI 2011

Datum	Activiteit	Contactpersoon	Telefoon	Bijzonderheden
do 02-06-2011	Dauwtrappen op Hemelvaartsdag	Harry van Vugt		Vertrek Haagse Markt 06:00 uur.
do 09-06-2011	Ledenbijeenkomst	Ellie Pruiksma	(076) 565 85 70	Lezing: SBB "t Merkske"
za 11-06-2011	Excursie naar 't Merkske door Sbb	Ellie Pruiksma	(076) 565 85 70	
zo 19-06-2011	Stadsvogelexcursie Zaartpark	Willem Veenhuize	(06) 106 904 77	Start brug Langendijk
za 25-06-2011	Avondexcursie naar de Asterdplas en de Vierde Bergboezem	Hans van der Sanden	(076) 587 84 32	19:00-22:00 uur Vertrekpunt parking Asterdplas

In het volgende Hupke komt een reisverslag van een 4 daagse excursie naar Belgische Eifel (Oostkantons)
Hierbij alvast wat foto's van een prachtige omgeving.

Gebied van;

- Rode Wouw
- Zwarte Ooievaar
- Grauwe Klauwier
- Waterspreeuw

- Bevers

